

Nyílt levél Magyarország Kormányához
a Magyar Természettudományi Múzeum érdekében

Tisztelt Miniszterelnök Úr! Tisztelt Kormánytagok!

E levelünket tudományosan megalapozott aggodás, féltés és felelősségtudat írta velünk. Egy közelmúltbéli határozatuk szerint a nemzetközi hírű, több mint 200 éves múlttal rendelkező nemzeti kincsünket, a Magyar Természettudományi Múzeumot (MTM) a fővárosból Debrecenbe szeretnék költöztetni.

Mi – e levél aláírói –, debreceni és Debrecenen kívüli illetőségű, különböző világnézetű, a természet- és társadalomtudományokat művelő tanárok és kutatók, kulturális vagyunk megóvása érdekében teljes egyetértésben azzal a kéréssel fordulunk Önökhöz, hogy ezt a kérdést vegyék újra napirendre. Közösén kérjük döntésük módosítását olyan értelemben, hogy az MTM Budapesten maradjon, a hajdúsági nagyvárosban pedig alapíttassék meg egy új, korszerű igényeket kielégítő kiállítás és gyűjtemény Debreceni Természettudományi Múzeum néven. Mindezt az alábbiakban felsorolt szakmai érvekkel indokoljuk.

A múzeumi anyag megóvása. Az MTM 12 millió tételt meghaladó gyűjteményének csak egy ezreléke szerepel kiállításokon, a többi tudományos kutatási célokat szolgál. Az anyagot zárt helyen, gyűjteményi szekrényekben tárolják, mint például a kétmilliónyi herbáriumi lapot, vagy a sokmilliónyi kipreparált rovar. Jelentős részük évszázados korú, és kiszáradt állapota miatt igen sérülékeny; a helyszíni tudományos vizsgálatukhoz is nagy körültekintés, óvatosság szükséges. Ez a hatalmas mennyiségű gyűjteményi anyag a mozgatás és a szállítással járó rázkódás következtében jelentősen és visszafordíthatatlanul károsodna.

A szellemi érték megóvása. Az MTM öt tárra (Állattár, Ásvány- és Kőzettár, Embertani Tár, Növénytar, Őslénytani és Földtani Tár), azokon belül pedig kisebb gyűjteményi részlegekre tagolódik. A részlegek munkáját irányító kurátorok az egyes témakörök (pl. mohák, lepkék, bogarak, emlősök, növényi fossziliák, ásványok) avatott ismerői, specialistái. Értékes, egyedi tudásuk hosszú évek múzeumi munkájának eredménye; a szakma fortélyait mestereik/elődeik közvetlen irányításával sajátították el. A munkatársak tudományos közössége ugyanúgy hosszas történeti fejlődés során alakult ki, mint maga a gyűjtemény. Azonban egy vonatkozó felmérés szerint 90 százalékuk családi és egyéb okokból nem tudná követni a gyűjteményt Debrecenbe. A költözéssel tehát a táruk elveszítenék kezelőiket, s ezáltal nehezen megszerezhető tudás veszne kárba. Ennek pótlásához évtizedekre lenne szükség a világ bármely egyetemi városában.

A szakértelem elvesztésével nem csak a szakemberek szakadnának el életük munkájától, hanem a hazai biodiverzitás-kutatás szenvedne nagy veszteségeket – beláthatatlan következményekkel. Csak egyetlen példa: a globális klímaváltozás és más antropogén tényezők hatására egyre gyakrabban jelennek meg Magyarországon eddig még ismeretlen fajok, amelyek veszélyesek az őshonos élővilágra, kártevőként elszaporodnak a mezőgazdasági területeken és betegségeket terjesztenek.

(Gondoljunk például az egyre gyorsabban terjedő, és már nálunk is felbukkanó melegégövi kullancs- vagy szúnyogfajokra.) Mindezek felkutatásában, felismerésében és a problémák kezelésében a múzeumi specialisták tudása nélkülözhetetlen – ezért is nagyon fontos a meglévő kollektíva megtartása.

A közművelődési lehetőségek megóvása. A kutatómunka mellett az MTM másik fő feladata az ismeretterjesztés, elsősorban kiállítások rendezése. Az MTM-nek helyet adó főváros az ország közlekedési térképén központi fekvésű, és így néhány órán belül minden megyéből elérhető. Ennek megfelelően az iskolai csoportok és más érdeklődők egynapos kirándulás keretében meg tudják látogatni a múzeumot. A költözéssel az ország lakosságának jelentős része elveszítené ezt a lehetőséget. A népszámlálási adatok ismeretében egyértelmű, hogy a látogatók száma az új helyszínen jelentősen csökkenne.

További érveket is felsorolhatnánk, pl. a jelenleg kiválóan működő nemzetközi kutatási kapcsolatok megszakadását és a 200 km-re való szállítás igen nagy idő- és főképpen költségigényét. Fontosabb azonban leszögezni, hogy a magunk részéről örömdetesnek tartunk minden fejlesztési elképzelést, s ezért egységesen támogatjuk a természettudományos ismeretterjesztés egy újabb fellelővára, a Debreceni Természettudományi Múzeum megalapításának gondolatát. Az észak-alföldi régió számára ez nagyszerű lehetőséget jelent, hiszen ott még nincs hasonló intézmény. A Debreceni Egyetem pedig ismereteink szerint komolyan tudná segíteni olyan gyűjteményi részlegek kialakítását is, amelyek még hiányoznak az országból.

A nemzeti tudományos közvagyon védelme és fejlesztése érdekében ismételten kérjük tehát Önöket, hogy fenti érveink figyelembevételével hozzanak olyan határozatot, amely az MTM, Budapest és Debrecen – összességében Magyarország – számára optimális. Egyúttal felajánljuk, hogy lehetőségeinkhez mérten minden támogatást és szakmai segítséget megadunk a fővárosi múzeumi feltételek javításához, biodiverzitás-kutatóközponttá fejlesztéséhez, illetve az új múzeum létrehozásához.

Budapest, 2020. szeptember 1.

Válaszukat és intézkedésüket várva, tisztelettel,

Angeli István fizikus, Debrecen
Bakonyi Gábor biológus, egyetemi tanár, Gödöllő
Barabási Albert-László fizikus, hálózatkutató, Boston-Budapest
Bartha Dénes erdőmérnök, egyetemi tanár, Sopron
Bazsa György egyetemi tanár, Debrecen
Báldi András ökológus, tudományos tanácsadó, Vácraót
Bálint Csanád régész kutatóprofesszor, Budapest
Bányai István egyetemi tanár, Debrecen
Bárdos György biológus, emeritus professzor, Budapest
Buzsáki György neurobiológus, egyetemi tanár, New York
Csuzdi Csaba zoológus, egyetemi tanár, Eger
Czárán Tamás biológus, tudományos tanácsadó, Budapest

Dávidházi Péter irodalomtörténész, professor emeritus, Budapest
 Dódony István geológus, egyetemi tanár, Budapest
 Endresz Gábor biológia-kémia tanár, Budapest
 Fábián István vegyész, egyetemi tanár, Debrecen
 Fónagy Adrien biológus, MTA doktora, Budapest
 Franyó István biológus tanár, tankönyvíró, Budapest
 Fráter Erzsébet biológus, gyűjtemény-vezető, Nemzeti Botanikus Kert, Vácrátót
 Galács András paleontológus, professor emeritus, Budapest
 Garamszegi László Zsolt evolúcióbíológus, intézetigazgató, Vácrátót
 Hajdu János biofizikus, egyetemi tanár, Uppsala
 Homonnay Zoltán vegyész, egyetemi tanár, Budapest
 Hornung Erzsébet biológus, egyetemi tanár, Budapest
 Hudecz Ferenc vegyész, egyetemi tanár, Budapest
 Jakucs Erzsébet biológus, ny. egyetemi docens, MTA doktora, Budapest
 Jordán Ferenc biológus, intézetigazgató, Tihany
 Kamarás Katalin kutatóprofesszor, Wigner Fizikai Kutatóközpont, Budapest
 Kecskés Ferenc biológia-kémia szakos mesterpedagógus, Budapest
 Keresztes Jusztiina középiskolai kémia tanár, Budapest
 Kertész András nyelvész, egyetemi tanár, Debrecen
 Keszei Ernő vegyész, professor emeritus, ELTE, Budapest
 Kisvárday Zoltán MTA doktora, Debrecen
 Kondorosi Éva biológus kutató, Szeged
 Kondorósy Előd zoológus, egyetemi tanár, Keszthely
 Kósa Géza dendrológus, c. egyetemi docens, Nemzeti Botanikus Kert, Vácrátót
 Kövér Katalin kémikus, egyetemi tanár, Debrecen
 Lengyel Szabolcs biológus, tudományos tanácsadó, Debrecen
 Lovas Márton ny. muzeológus, megyei múzeumigazgató-helyettes, Debrecen
 Lövei Gábor biológus, az MTA doktora, az Academia Europaea tagja, Aarhus
 Madas Edit irodalomtörténész, ny. egyetemi tanár, MTA r. tagja, Budapest
 Makara B. Gábor professor emeritus, Budapest
 Maknics Gábor nyugdíjas középiskolai tanár, Szentendre
 Matskási István biológus, ny. főmuzeológus, Budapest
 Meszéna Géza biofizikus, egyetemi tanár, Budapest
 Mindszenty Andrea geológus, emeritus professor, Budapest
 Nagy Dénes Lajos fizikus, Wigner Fizikai Kutatóközpont, Budapest
 Nagy Péter István zoológus-ökológus, egyetemi docens, Gödöllő
 Nusser Zoltán biológus, az MTA rendes tagja, Budapest
 Orbán Sándor botanikus, egyetemi tanár, Eger
 Ősi Attila paleontológus, egyetemi tanár, Budapest
 Padisák Judit ökológus, egyetemi tanár, Veszprém
 Paládi-Kovács Attila néprajzkutató professor, Budapest
 Papp László biológus, igazgató, Egyetemi Botanikus Kert, Debrecen
 Pálincás József fizikus, egyetemi tanár, Debrecen
 Pásztor Erzsébet ökológus, egyetemi adjunktus, Budapest
 Pléh Csaba pszichológus és nyelvész, az MTA és az Academia Europaea tagja, Budapest
 Podani János biológus, egyetemi tanár, Budapest
 Pócs Tamás botanikus, professor emeritus, Eger
 Pósfai Mihály geológus, egyetemi tanár, Veszprém

Rajkai Kálmán biológus talajtanos kutató professzor, Budapest
Reményi György szilárdtestfizikus, egyetemi tanár, CNRS, Grenoble
Ritoók Zsigmond klasszika-filológus, ny. egyetemi tanár, Budapest
Roska Botond professzor, Molekuláris és Klinikai Szemészeti Intézet, Basel
Rózsa Lajos biológus, tudományos tanácsadó, Budapest
Rózsa Péter geológus, egyetemi docens, Debrecen
Somogyi Péter biológus, professzor, Oxford
Sóskuthyné Kovács Erzsébet biológia-kémia szakos gimnáziumi tanár, Budapest
Stenger-Kovács Csilla környezetkutató, egyetemi docens, Veszprém
Szabó T. Attila Ellák biológus, ny. egyetemi tanár, Balatonfüred
Szalay Tibor nyugdíjas egyetemi tanár, az MTA doktora, Debrecen
Szathmáry Eörs biológus, egyetemi tanár, Budapest
Székely Tamás biológus, egyetemi tanár, Bath-Debrecen
Szinetár Csaba zoológus, főiskolai tanár, Szombathely
Szűcs Péter egyetemi docens, Debrecen
Tircsó Gyula vegyész és kémia tanár, egyetemi docens, Debrecen
Tóth Imre vegyész, professor emeritus, Debrecen
Török Péter ökológus, egyetemi tanár, Debrecen
Vásárhelyi Tamás biológus, ny. főmuzeológus, Budapest
Venetianer Pál biológus, akadémikus, Szeged
Veres Gábor középiskolai tanár, biológia tankönyvíró, Pilisszentkereszt
Victor András biológus, ny. főiskolai tanár, Budapest
Vida Gábor biológus, egyetemi tanár, Budapest